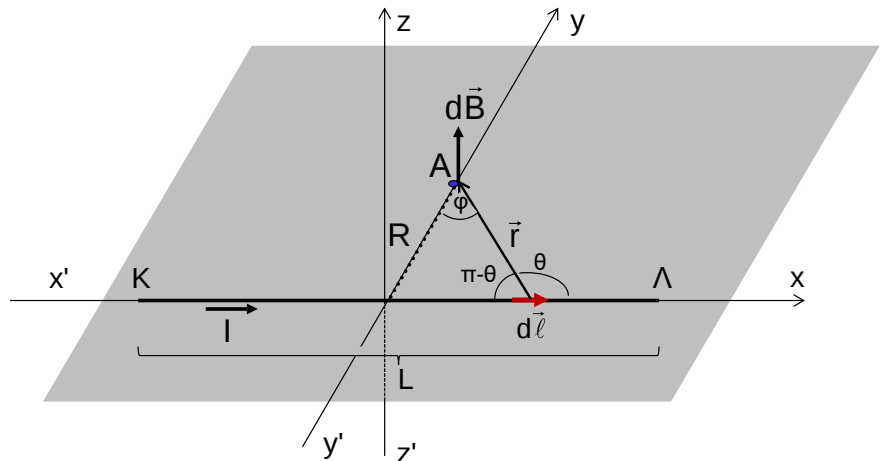

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΤΟΥ AMPERE ΚΑΙ BIOT – SAVART

I. Μαγνητικό πεδίο ευθύγραμμου ρευματοφόρου αγωγού

Στην περίπτωση ευθύγραμμου ρευματοφόρου ΚΛ αγωγού μήκους L , που διαρρέεται από ρεύμα έντασης I , η ένταση του μαγνητικού πεδίου που δημιουργείται σε κάποιο σημείο A του χώρου (σε απόσταση R από τον αγωγό) μπορεί να υπολογιστεί με τον νόμο των Biot-Savart. Ένα στοιχειώδες τμήμα $d\vec{\ell}$ του αγωγού δημιουργεί στο σημείο A στοιχειώδες μαγνητικό πεδίο έντασης $d\vec{B}$, με διεύθυνση και φορά αυτή που φαίνεται στο σχήμα, και μέτρο:

$$d\vec{B} = \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{d\vec{\ell} \times \vec{r}}{r^3} \rightarrow dB = \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{d\ell r \sin\theta}{r^3} \xrightarrow{d\ell=dx} dB = \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{dx \sin\theta}{r^2}$$

Από το σχήμα προκύπτει ότι:

$$\sin\theta = \sin(\pi - \theta) = \cos\varphi$$

και

$$\tan\varphi = \frac{x}{R} \Leftrightarrow x = R \tan\varphi \Leftrightarrow dx = \frac{R}{\cos^2\varphi} d\varphi$$

Οπότε:

$$dB = \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{R \cos\varphi}{(R \cos\varphi)^2} d\varphi \xrightarrow{r \cos\varphi = R} dB = \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{\cos\varphi}{R} d\varphi$$

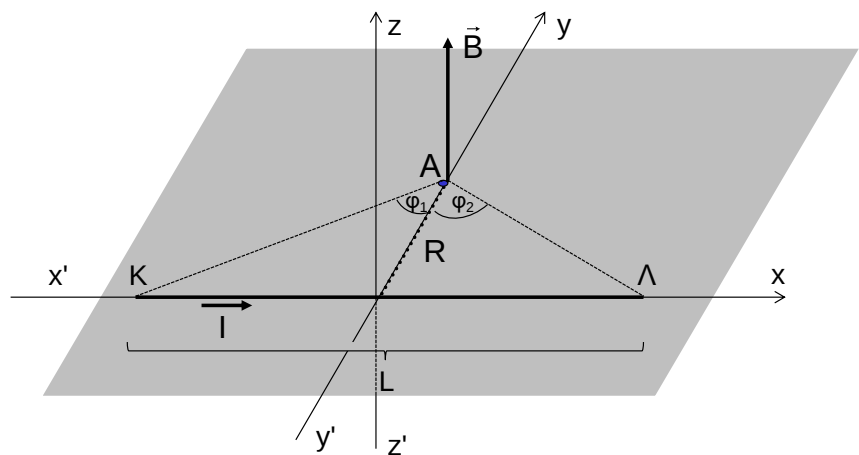
Ολοκληρώνοντας από φ_1 ως φ_2 έχουμε:

$$B = \frac{\mu_0 I}{4\pi R} \int_{\varphi_1}^{\varphi_2} \cos\varphi d\varphi \Leftrightarrow$$

$$B = \frac{\mu_0 I}{4\pi R} (\sin\varphi_2 - \sin\varphi_1)$$

Αν ο αγωγός είναι απείρου μήκους ($L \gg R$) τότε $\varphi_1 = -\pi/2$ rad και $\varphi_2 = \pi/2$ rad, οπότε η σχέση παίρνει την τελική μορφή:

$$B = \frac{\mu_0 I}{4\pi R} 2 \Leftrightarrow B = \frac{\mu_0 I}{2\pi R}$$

Οι δυναμικές γραμμές είναι ομόκεντροι κύκλοι που έχουν το κοινό τους κέντρο πάνω στον αγωγό και το επίπεδό τους κάθετο στον αγωγό.

Η διεύθυνση του $\vec{B}$ είναι εφαπτόμενη του κύκλου, που διέρχεται από το A , στο σημείο A (και σε κάθε σημείο της περιφέρειας), ενώ η φορά του καθορίζεται από τον κανόνα του δεξιού χεριού (ο αντίχειρας δείχνει την φορά του ρεύματος και τα δάκτυλα την φορά του $\vec{B}$ και των δυναμικών γραμμών).

Στην περίπτωση του ευθύγραμμου ρευματοφόρου αγωγού απείρου μήκους, που διαρρέεται από ρεύμα έντασης I , η ένταση του μαγνητικού πεδίου που δημιουργείται σε κάποιο σημείο A του χώρου (σε απόσταση r από τον αγωγό) μπορεί εύκολα να υπολογιστεί και με τον νόμο του Ampere. Λόγω της συμμετρίας του προβλήματος, εκλέγουμε ως κλειστή καμπύλη έναν κύκλο ακτίνας r όπου το επίπεδό του είναι κάθετο στον αγωγό και το κέντρο του είναι ο αγωγός. Χωρίζοντας τον κύκλο σε στοιχειώδη τμήματα $\Delta \ell_1, \Delta \ell_2, \dots$ το διάνυσμα της έντασης του μαγνητικού πεδίου πρέπει να είναι εφαπτόμενο σε κάθε τμήμα ($\theta=0^\circ$) και το μέτρο σταθερό B . Από τον νόμο του Ampere έχουμε:

$$\oint_{\text{κύκλου}} \vec{B} d\vec{\ell} = \mu_0 I \xrightarrow{B=\text{σταθερή}} B \oint_{\text{κύκλου}} d\vec{\ell} = \mu_0 I \Leftrightarrow B \cdot 2\pi r = \mu_0 I \Leftrightarrow \boxed{B = \frac{\mu_0 I}{2\pi r}} \quad (12)$$

Η διεύθυνση του $\vec{B}$ είναι εφαπτόμενη του κύκλου στο σημείο A (και σε κάθε σημείο της περιφέρειας), ενώ η φορά του καθορίζεται από τον κανόνα του δεξιού χεριού (ο αντίχειρας δείχνει την φορά του ρεύματος και τα δάκτυλα την φορά του $\vec{B}$ και των δυναμικών γραμμών). Οι δυναμικές γραμμές είναι ομόκεντροι κύκλοι που έχουν το κοινό τους κέντρο πάνω στον αγωγό και το επίπεδό τους κάθετο στον αγωγό.

II. Ένταση μαγνητικού πεδίου ρευματοφόρου δακτυλίου

Στην περίπτωση ρευματοφόρου δακτυλίου ακτίνας R , που διαρρέεται από ρεύμα έντασης I , η ένταση του μαγνητικού πεδίου που δημιουργεί σε ένα σημείο A που βρίσκεται σε ύψος h κατακόρυφα και πάνω από το κέντρο του δακτυλίου μπορεί να υπολογιστεί από τον νόμο των Biot-Savart.

$$dB = \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{d\ell \sin\theta}{r^2}$$

Η γωνία $\theta=90^\circ$ (για όλα τα $d\ell$) και όλες οι στοιχειώδεις εντάσεις dB έχουν διευθύνσεις που σχηματίζουν μια κωνική επιφάνεια με κορυφή το σημείο A . Αναλύοντας τα διανύσματα dB στον κατακόρυφο άξονα $z'z$ και στο επίπεδο xy , λόγω της συμμετρίας του προβλήματος, οι συνιστώσες στο επίπεδο xy αλληλοαναιρούνται με αποτέλεσμα το συνολικό μαγνητικό πεδίο να έχει την κατεύθυνση του άξονα $z'z$. Συνεπώς από την σχέση (1) και (2) έχουμε:

$$B = \frac{\mu_0 I}{4\pi r^2} \cos\omega \oint_{\text{κύκλος}} d\ell \xrightarrow{r^2=R^2+h^2} B = \frac{\mu_0 I}{4\pi(R^2+h^2)} 2\pi R \cos\omega \xrightarrow{\cos\omega=\frac{R}{\sqrt{R^2+h^2}}} B = \frac{\mu_0 I R^2}{2(R^2+h^2)^{3/2}}$$

$$\boxed{B = \frac{\mu_0 I R^2}{2(R^2+h^2)^{3/2}}}$$

Το μαγνητικό πεδίο στο κέντρο του δακτυλίου ($h=0$) είναι:

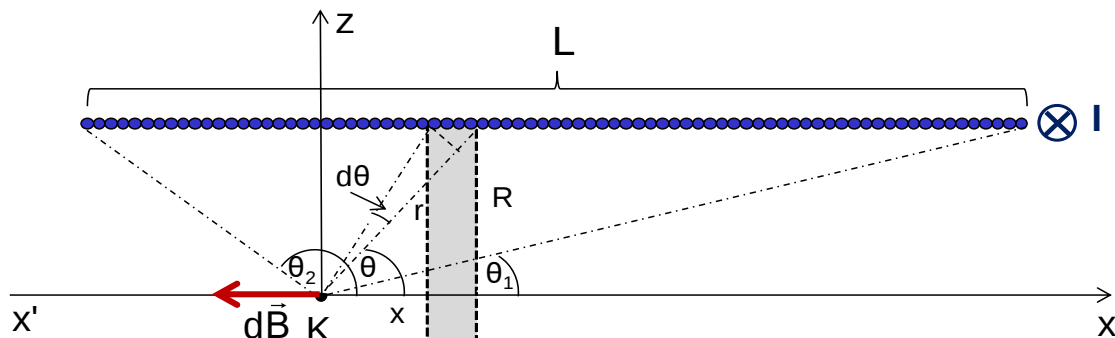
$$B = \frac{\mu_0 I}{2R}$$

Εάν ο δακτύλιος αποτελείται από N σπείρες η παραπάνω σχέση γίνεται:

$$B = N \frac{\mu_0 I}{2R}$$

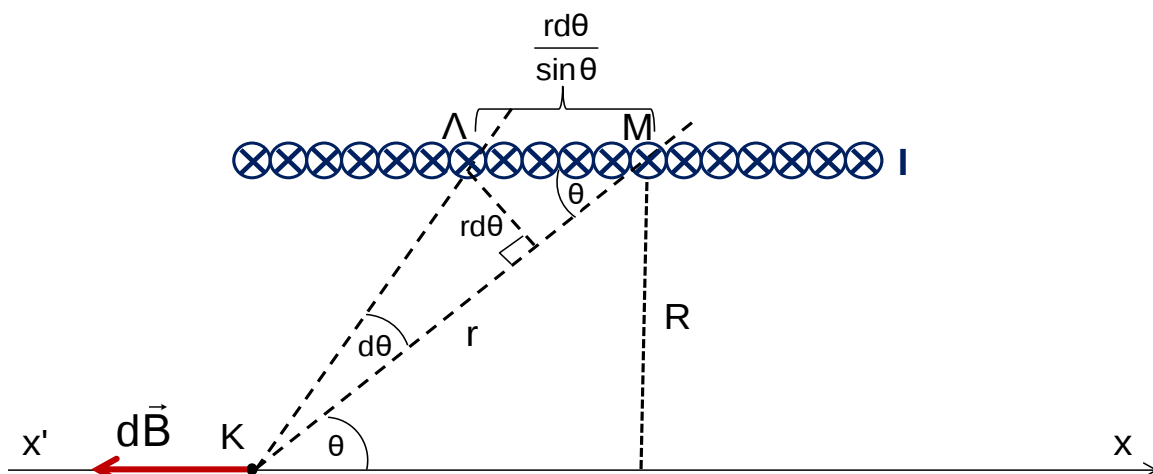
III. Ένταση μαγνητικού πεδίου στο εσωτερικό σωληνοειδούς πολύ μεγάλου μήκους

Με τον νόμο του Biot - Savart

τομή σωληνοειδούς στο επίπεδο xz

σχήμα α

σχήμα β

Θεωρούμε σωληνοειδές με n σπείρες ανά μονάδα μήκους το οποίο διαρρέεται από ρεύμα έντασης I . Θα υπολογίσουμε την ένταση του μαγνητικού πεδίου σε σημείο K του άξονα συμμετρίας του σωληνοειδούς που εκτείνεται στον άξονα $x'x$. Για να υπολογίσουμε το μαγνητικό πεδίο που δημιουργείται στο K από «κάποιες» σπείρες του σωληνοειδούς που βρίσκονται εντός της στοιχειώδους γωνίας $d\theta$, θα θεωρήσουμε ότι οι σπείρες είναι τόσο πυκνά τοποθετημένες ώστε μπορούν να θεωρηθούν κυκλικές με ακτίνα R . Επομένως μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη σχέση που μας υπολογίζει την ένταση του μαγνητικού πεδίου κυκλικού αγωγού σε απόσταση x από το κέντρο του και κατά τη διεύθυνση που είναι κάθετη σε αυτό. Άρα:

$$dB = \frac{\mu_0 I' R^2}{2(R^2 + x^2)^{3/2}} \xrightarrow{R^2 + x^2 = r^2} dB = \frac{\mu_0 I' R^2}{2r^3} \quad (13)$$

Το πρόβλημα έγκειται στο να βρούμε την ένταση του ρεύματος που διαρρέει τον αριθμό των σπειρών που βρίσκονται στο ευθύγραμμο τμήμα (ΛΜ). Η συνολική ένταση του ρεύματος που διαρρέει τις εν λόγω σπείρες θα είναι:

$$I' = I \cdot N \cdot \frac{(\Lambda M)}{L} \Leftrightarrow I' = I \cdot n \cdot (\Lambda M) \quad (14)$$

Επίσης το μήκος (ΛΜ) είναι ίσο με (βλέπε σχήμα β): $(\Lambda M) = \frac{r \cdot d\theta}{\sin \theta} \quad (15)$

$$(12) \xrightarrow{(13)} dB = \frac{\mu_0 R^2 I n r d\theta}{2r^3 \sin \theta} \Leftrightarrow dB = \frac{\mu_0 R^2 I n d\theta}{2r^2 \sin \theta} \rightarrow B = \frac{\mu_0 R^2 I n}{2} \int_{\theta_1}^{\theta_2} \frac{d\theta}{r^2 \sin \theta} \xrightarrow{r \sin \theta = R}$$

$$B = \frac{\mu_0 I R^2 n}{2} \int_{\theta_1}^{\theta_2} \frac{\sin \theta d\theta}{R^2} \Leftrightarrow \boxed{B = \frac{\mu_0 n I}{2} (\cos \theta_2 - \cos \theta_1)} \quad (16)$$

Προφανώς το μαγνητικό πεδίο στην περίπτωση αυτή δεν είναι ομογενές, αφού η έντασή του εξαρτάται από τη θέση του σημείου Κ. Όταν το σωληνοειδές είναι απείρου μήκους τότε $\theta_1=0$ και $\theta_2=\pi$ rad επομένως η σχέση (16) καταλήγει στη γνωστή:

$$\boxed{B = \mu_0 n I}$$

Το πεδίο στην περίπτωση αυτή είναι ομογενές. Για ένα σημείο που βρίσκεται στα άκρα του σωληνοειδούς π.χ. αριστερό άκρο οι γωνίες $\theta_1=0$ και $\theta_2=\pi/2$ rad επομένως:

$$\boxed{B = \frac{\mu_0 n I}{2}}$$

Με τον νόμο του Ampere

Στην περίπτωση σωληνοειδούς, πολύ μεγάλου μήκους με n σπείρες ανά μονάδα μήκους, το οποίο διαρρέεται από ρεύμα έντασης I , η ένταση του μαγνητικού πεδίου στο εσωτερικό του μπορεί να υπολογιστεί από τον νόμο του Ampere.

Από την συμμετρία του προβλήματος (το πεδίο είναι ομογενές στο εσωτερικό και $B=0$ στον εξωτερικό χώρο) εκλέγουμε κλειστή καμπύλη σχήματος ορθογωνίου παραλληλογράμμου ΑΓΔΕΑ με πλευρά (ΑΓ)=(ΔΕ)= ℓ .

Στο μήκος αυτό το σωληνοειδές έχει $N=n\ell$ σπείρες.

Από τον νόμο του Ampere έχουμε:

$$\oint_{\text{ΑΓΔΕΑ}} \vec{B} d\vec{\ell} = \mu_0 I_{\text{εσ}} \Leftrightarrow$$

$$\underbrace{\int_{\text{ΑΓ}} \vec{B} d\vec{\ell}}_0 + \underbrace{\int_{\text{ΓΔ}} \vec{B} d\vec{\ell}}_0 + \int_{\text{ΔΕ}} \vec{B} d\vec{\ell} + \underbrace{\int_{\text{ΕΑ}} \vec{B} d\vec{\ell}}_0 = \mu_0 I_{\text{εσ}} \Leftrightarrow$$

$$\int_{\text{ΔΕ}} B d\ell \cos \theta = \mu_0 I_{\text{εσ}} \xrightarrow{\theta=0, I_{\text{εσ}}=NI} B \int_{\text{ΔΕ}} d\ell = \mu_0 N I \Leftrightarrow B \ell = \mu_0 N I \Leftrightarrow$$

$$B = \mu_0 \frac{N}{\ell} I \Leftrightarrow \boxed{B = \mu_0 n I}$$
